

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. אין תנאי בחליצה.....1
- ב. אין אחר ביאה כלום.....2
- ג. חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין.....2
- ד. דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות.....3
- ה. הדרן עלך רבנן גמליאל.....4
- א. הבא על יבמתו בין בשוגג בין כמזיד בין באונס בין ברצון אפי' הוא שוגג והיא מזידה הוא מזיד והיא שוגגת הוא אנוס והיא לא אנוסה היא אנוסה והוא לא אנוס.....5
- ב. אחד המערה ואחד הגומר קנה ולא חילק בין ביאה לביאה.....6
- ג. וכן הבא על אחת מכל העריות שבתורה או פסולות ... ולא חילק בין ביאה לביאה6

דף נג.

א. אין תנאי בחליצה

חליץ לה על תנאי¹, ולא נתקיים התנאי, כגון שהטעוהו² ואמרו לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז, ולא נתנה, חליצתה כשרה, ואף על פי שכפל את התנאי, ואמר לה שאם לא תתן לו לא תהא חליצה, חליצתה כשרה, (ולהלן דף קו. יבואר בעה"ת אם צריכה לשלם את ההתחייבות) ואפילו אמר לה בשעת החליצה: על מנת שלא תנשאי לאיש³, וכפל תנאו, אינו כלום, שאין תנאי בחליצה⁴, והותרה לשוק ופקעה הזיקה לגמרי, ולכן אם חזר וקידשה אחרי החליצה אינה צריכה גט אפילו מדרבנן.

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קסט ג

² עיין בס' ישועות יעקב ס"ק כ"ז שפלפל בענין זה ורוצה לחלק דדוקא באם אחרים אמרו לו כן אבל אם האשה בעצמה הטעית אותו והבטיחה לו סך כזה ואמרה לו חלוץ לי ע"מ שאתן לך ק"ק זוז מהני התנאי ואם לא קיימה דברים החליצה במילה ע"ש עוד. פ"ת מא

³ וא"ל אף על גב מדין תנאי לא הוי כדבסמוך מכל מקום כיון שהוא סבר שהתנאי קיים נמצא שלא התכוון להתירה וכל שלא התכוון להתירה לא הותר' וי"ל הוא סובר שהחליץ' זו מתירת' להנשא ולכך התכוון ואינה נאסרת לפי דעתו אלא לפי תנאי והתנאי באמת במל' כיון דא"י להיות ע"י שליח כמ"ש בשם בדק הבית. ב"ש שם נא

⁴ שאין תנאי מועיל אלא במעשה שאפשר לעשותה על ידי שליח, בדומה לתנאי בני גר ובני ראובן, אבל חליצה שאי אפשר לעשותה על ידי שליח, אי אפשר להתנות בה תנאי, והמעשה קיים, והתנאי כמו שאינו, ואפילו הזכירו בשעת החליצה. באה"ג מ

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ב. אין אחר ביאה כלום

כבר התבאר לעיל דף נ. שהבעילה ביבמה היא קנין דאורייתא להחשיב היבמה כאשתו לכל דבר, והחליצה ביבמה דאורייתא להתיירא לזר, ולדחותה ממנו ומן האחים לגמרי.

לפיכך אין המעשה שנעשה אחריהם כגון גט בה או בערתה או מאמר בה או בערתה, מועיל לא לפסול את זו, ולא ליאסר בקרובות. לאחר שחליץ או בעל. מלבד בביאה פסולה במבואר לעיל דף נ: או במקרה בו בא הוא או אחיו על צרתה לאחר ביאה, או בא הוא או אחיו עליה או על צרתה לאחר חליצה, שאז צריכה גט מן התורה, כמבואר לעיל דף נב: שהרי⁵ אינה אסורה עליהם אלא באיסור עשה שבית אחד הוא בונה ואינו בונה ב' בתים, ולאז הבא מכלל עשה עשה, וק"ל קידושין תופסין בחייבי עשה, ואפילו חייבי לאוין.

ג. חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחיין

כבר התבאר לעיל דף כז. ודף נ: שחליצה שנעשתה כדינה⁶, אלא שמצד זיקת היבמה אל היבם היא חליצה גרועה ופחותה, ואינה מעולה, משום שאסורה לו ליבום, אין חליצת יבמה אחת פוטרת את אלו שחליצתם מעולה ממנה, ואיסורם ליבם קל יותר ואין חליצה זו פוטרת את צרותיה, אלא כל אחת מן הצרות צריכה חליצה להיות ניתרת להינשא.

כגון יבמה⁷ שנתן לה היבם גט לזיקתו שהוקלשה זיקתה ואין חליצתה הוגנת כל כך, וכן יבמה שעשה בה היבם מאמר וכיוצא, אין חליצתם פוטרת שאר היבמות שלא נעשה בהם מאמר או ניתן להם גט, אך פוטרת היא שאר היבמות שנעשה בהם מאמר או שניתן להם גט⁸. וי"א שחליצה זו חליצה פסולה היא ועריכה לחזור על כל האחים, ולפיכך בשני יבמים ויבמה אחת צריכה חליצה מכל אחד ואחד. יש מי שאומר שה"ה ביבם אחד וב' יבמות נתן גט לשתיהן

⁵ לבוש שם

⁶ לבוש אבן העזר סימן קעד סעיף א

⁷ שו"ע ונו"כ קע ה

⁸ בעלת מאמר ובעלת גט כי הדדי ניהו ופרש"י שחליצת א' מהן פוטרת חברתה כיון שהן שוין דבעלת מאמר צריכה נמי גט וכתבו תוספות והרא"ש דא"ש דא"ש סוגי' זו כשמואל ואלבי"ו תירוץ הראשון בסוגי' הקודמות לזו ובנ' אחיות הנפלות לפני ב' האחים זו אחר זו דס"ל לשמואל א' חולץ לאחת והשני לשניה ולשלישית חולץ א' מהם אף על פי שהיא חליצה פסולה א"צ לחזור על כל האחים ולפי תירוץ זה אין חילוק בין היבמה ובין צרתה א"כ נשמע נמי בצרתה אם שניהם שוין פוטרת א' לחברתה. ב"ש שם ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

שצריך לחלוץ לשתייהן, הואיל ונתקלשה הזיקה בגט הראשון אין חליצה של אחת מהן פוטרת צרתה, וכמו שצריכה לחזור על כל האחין כשיש שם יותר מאחד ה"נ צריכה לחזור על כל הצרות כשישנן שם יותר מאחת והעיקר כדעה ראשונה.

ועוד התבאר שם שחליץ⁹ לבעלת הגט כגון שנפלו לפניו שתי יבמות מאה אחד, ונתן גט לאחת מהן, שחליצתה חליצה פסולה שהרי נאסרה ליבום בכך, לא נפטרה צרה, חליץ לצרה נפטרה בעלת הגט¹⁰. אבל שאר צרות לא נפטרו, וצריכה כל אחת מהן לחלוץ¹¹.

חליץ לבעלת מאמר שעשה מאמר באחת מהיבמות שנפלו לפניו, שחליצתה היא חליצה פסולה שהרי אסור לכונסה, לא נפטרה צרה, חליץ לצרה נפטרה בעלת מאמר, ואינה צריכה אלא גט למאמרו.

אחת מן היבמות שנחלצה בחליצה פסולה, הותרה להינשא לשוק¹² ואפילו יש שם עוד אחים אבל צרתה אסורה עד שתחלוץ אף היא, או עד שיחלצו כל האחים לראשונה שנחלצה החליצה הפחותה, שאין חליצה פסולה מסלקת זיקת יבום מבית זה, עד שתחזור על כל האחים או עד שתחלוץ כל אחת מהן,

ואם חלצה מכל האחים אף צרתה הותרה¹³, שלא אמרו חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחים אלא כדי לפטור את צרתה, ואם לא היה שם אלא יבם אחר, חליצתו לאחת מהן פוטרת את צרתה,

ודוקא כשהיה פסול כל הצרות שוה, אבל אם היתה חליצת האחת גרועה משל חברתה, אפילו אין שם אלא יבם אחד, או שיש שם כמה אחים וחלצו לה כולם, לא נפטרה צרתה, ולכן חליץ לאחיות לא נפטרו צרות¹⁴, כיון שחליצת האחיות גרועה משל הצרות. ויש שכתבו לדעה זו שכל שהן שוות חליצה פסולה פוטרת את הצרה, ודוקא חליצה גרועה מיבם אחד אינה פוטרת את הצרה¹⁵.

ד. דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות

⁹ שו"ע ונו"ב קע יז

¹⁰ שהצרות שלא נעשה בהן מעשה, אף על פי שנאסרות להתייבם, חליצתן מעולה משל בעלת הגט ובעלת מאמר שנעשה בהן מעשה, וחליצה גרועה נפטרת במעולה ממנה. רמב"ן ורשב"א וריטב"א ומאירי שם, וכע"ז ברא"ש סוף סי' ב

¹¹ ב"ש קע יד

¹² שו"ע שם יט

¹³ הגר"א קע ס"ק מה, ועי' רמב"ן שם. אבל במ"מ פ"ו ה"י מ' שאם יש אה אחד אין חליצתו לאחת פוטרת צרתה

¹⁴ הגר"א שם. ועי' לעיל מלח"מ שלד' הרמב"ם חליצת הצרות כשרה לגמרי

¹⁵ עי' ב"ש סי' קע ס"ק יד בד' הרמב"ם, לפי גירסת הטור בדבריו, וכ"כ בלח"מ שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

נאמר בערות אחות אשה (ויקרא יח פסוק יח) וְאִשָּׁה אֶל אַחֲתָהּ לֹא תִקַּח וְגו' ולמדנו שלא יהא לך בה לקוחין כלומר קידושין, וכל העריות הוקשו זו לזו דכתיב (שם פסוק כט) כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ וְגו' הוקשו כל העריות כולן לאחות אשה, מה אחות אשה לא תפשי בה קידושין אף עריות כולהו לא תפשי בה קידושין, לפיכך אמרו המקדש אחת מכל העריות לא עשה ולא כלום שאין קידושין תופשין בהן.

חזין מהנדה, שהתבאר לעיל דף מט: שאף על פי שהבא עליה בכרת, המקדש נדה מקודשת קדושין גמורים¹⁶, דכתיב וְתָהִי נְדֻתָהּ עָלָיו תְּהִיָּה לְשׁוֹן הוּיָהּ, כלומר הויית קידושין עליו, לומר שאפילו בשעת נדתה תפסי בה קידושין, וכיון דתפסי בה קידושין אין הולד הבא ממנה ממזר אפילו מדרבנן, שאינה דומה לשאר עריות.

לדעת הרמב"ם אין ראוי לעשות כן לקדש אשה בעת שהיא נדה. שכיון שאין ראוייה לביאה ולשיטתו אין ראוייה לחופה ולכן אין ראוי לקדשה ואנן לא קיי"ל כן, ומ"מ לדעת המחבר¹⁷ כשר הדבר שלא תנשא עד שתטהר, ולאשכנזים המהדרים, מהדרים לעשות בטהרה כדעת הרמב"ם¹⁸. וי"א¹⁹ שלא יעשה כן שמא יגע בבשרה.

הדרן עלך רבן גמליאל

¹⁶ עיין בתשו' פני יהושע סי' ג' דפשיטא ליה דנדה תפסי בה קדושין אפילו בביאה ע"ש וכן מבואר מדברי הרדב"ז ח"א סי' שנ"א והמל"מ פ"י מה"ג דין י"ח שיובא לקמן סי' קמ"ט סק"ב ע"ש וע' בס"ק שאח"ז. פ"ת שם ז בס"ס

¹⁸ ערוך השולחן אבן העזר סימן מד סעיף ז

¹⁹ בלבוש שם ובח"מ ז ובב"ש שם י

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

**א. הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון
אפי' הוא שוגג והיא מזידה הוא מזיד והיא שוגגת הוא
אנוס והיא לא אנוסה היא אנוסה והוא לא אנוס**

אין קנין היבמה כשאר קניני קידושין בסתם אשה, שמן התורה אינו צריך לקדש את יבמתו כמבואר לעיל דף נב. שאין קידושין תופסים באשת אחיו²⁰, אלא שזו אשתו היא שהקנוה לו מן השמים²¹ וקונה אותה בביאה שמצות היבום בביאה²² היא הגורמת שתהא קנויה לו, ולפיכך הבא²³ על יבמתו אפילו באונס קנאה שכל שנתקימה המצוה נעשית כאשתו.

ואף הבא על יבמתו שלא כדרכה קנאה²⁴ על אף שביאה שלא כדרכה אינה ראויה להקמת זרע²⁵ שנאמר (דברים כה פסוק ה) **יְבִמָּהּ יָבֵא עֲלֶיהָ וְלָקְחָהּ לוֹ וְגו'**, **יבא עליה** כדרכה, **ולקחה** לרבות שלא כדרכה.

אף הבא על יבמתו בעל כרחיה²⁶, קנאה ויורשה ומיטמא לה, והרי היא כאשתו לכל דבר. וכן אם בא עליה בין בשוגג ובין במזיד²⁷, בין באונס ובין ברצון, ואפילו הוא שוגג והיא מזידה, הוא מזיד והיא שוגגת, הוא אנוס והיא אינה אנוסה, היא אנוסה והוא אינו אנוס, קנה, שאשה הקנו לו מן השמים ולכן באיזה צד שיהיה, קנה קנין גמור²⁸.

²⁰ עיי' בדברי השואל בשו"ת מהרי"ק שרש קלמ' (קלח) ד"ה ועוד שאתה וכו', ומש"כ מהרי"ק שם זרע אברהם סי' כד אות ב, בד' השואל הנ"ל.

²¹ עיין בפיהמ"ש כאן

²² או"ש יבום פ"א ה"א

²³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קסו ז

²⁴ טור אהע"ז קסו. ובשו"ע השמיט. אע"ג להקים שם אחיו כתיב כתבו תוספות הקרא אתי למעט כשאין ראויים היבם והיבמה להקים פרט איילוניות והסרים אבל כשראויים להקים אף בביאה זו א"א להקים קונה. ב"ש שם ו

²⁵ רמב"ן ורשב"א יבמות נד א, בשם תוס', ריטב"א שם; מאירי שם בשם י"מ. וצ"ל שהעראה אינה חשובה כ"כ **"אינה ראויה להקמת שם"** כמו שלא כדרכה, ולכן העראה נלמדת מנז"ש

²⁶ שו"ע ונו"כ שם ז

²⁷ אף לשיטת הפוסקים דסבירא להו מ"ח קודם כאבא שאול דאמר הכונס לשם זנות לשם נוי כאלו נוגע בערוה מ"מ בדיעבד קונה כ"כ הנ"י, ולמעמו אזיל דכתב ר"פ הע"י אבא שאול מדרבנן קאמר דאסור לייבם לשם נוי מ"ה ס"ל בדיעבד קונה כיון מדאורייתא ליכא איסור, מיהו י"ל אף אם היה מדאורייתא אסור לייבם לשם נוי או ד"א מ"מ קנה אותה. ב"ש שם ה ועיין בית מאיר שם חלק עליו וז"ל **"ולע"ד דברי הנ"י ברורים דאלו ד"ת כל לשם ד"א פוגע בערוה דאשת אח ע"כ דלא הותר לו האיסור דאשת אח אלא דרך מצוה א"כ בנושא לשם ד"א איך אפשר שיקנה הא אין קדו' תופסין בה"**. וכן השיג עליו בשי' למורה שם

²⁸ פיהמ"ש שם

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

שוגג שאמר דיינו שסבור שהיא אשתו או אשה אחרת, ומזיד היינו שבא עליה לשם זנות, וידע שהיא יבמתו²⁹, ולא היתה לו כוונת קנין, או שנתכוין לאשת אחיו בחייו, ונמצא שכבר מת³⁰,

ואונס היינו שנתכוין לבא על אשתו ונתקשה לה ותקפתו יבמתו ובא עליה. וכן אם היו שניהם שוגגים, שניהם מזידיים, שניהם אנוסים, כגון שנתכוין לבא על אשתו ונתקשה לה, ותקפוהו נכרים ודבקום זה בזה, ששניהם לא נתכוונו לשם מצוה.

אף אם נתכוין בפירוש שלא לקנותה, קנאה³¹.

הדביקהו ביבמתו באבר מת בלא קישוי, לא קנאה³².

ב. אחד המערה ואחד הגומר קנה ולא חילק בין ביאה לביאה

על אף שכל הבועל דעתו על גמר ביאה, ולכן בקידושי ביאה אינו קונה אלא בגמר ביאה³³, יבמה נקנית בהעראה³⁴, (שהיא הכנסת העטרה כמו שיבואר להלן דף נה: בעוה"ת) שאין הקנין תלוי בדעתו, שהרי נתרבה בו שוגג כמוזיד³⁵, ואף בביאת שוגג או מזיד, שלא נתכוין לקנותה כל עיקר, נתרבתה העראה כגמר ביאה לקנות יבמה³⁶ ואפילו הוא עומד ועוזה שאין דעתו לקנות אלא בגמר ביאה, קנה בהעראה³⁷, שכן העראה חשובה ביאה לקנות בה, אף על פי שלא החשיבה הוא לביאה לענין קניין³⁸.

ג. וכן הבא על אחת מכל העריות שבתורה או פסולות ...

ולא חילק בין ביאה לביאה

כתיב בפרשת עריות (ויקרא יח פסוק כב) וְאֵת זָכָר לֹא תִשָּׁב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה וְגו', לשון רבים, לומר ששתי משכבות יש באשה שחייבים עליה משום ערוה,

²⁹ תוי"ט יבמות רפ"ו; מרה"פ לירושלמי שם

³⁰ מאירי בסוגייתנו

³¹ שו"ת רע"א סי' רכב אות יד ואילך, בד' הר"ן והריטב"א קידושין י א והנ"י יבמות נה ב ועיי"ש אות ה, בד' הר"ן קידושין שם, שאף על פי שקונה יבמתו אפילו שלא מדעתו, אינו קונה אותה בעל כרחו, וכי שהנ"י הנ"ל חולק.

³² שו"ע ונו"ג אהע"ז קסו ה, ועי' ערוה"ש שם סכ"א, שלא דוקא הדביקהו

³³ קידושין י.

³⁴

³⁵ וכ"כ בד"מ אהע"ז קסז ובב"ש סי' קסו ס"ק ו

³⁶ שו"ע ונו"כ שם

³⁷ ריטב"א קידושין שם; נ"י יבמות נה ב

³⁸ שו"ת רע"א ח"א סי' רכב אות יד, בדעת הנ"י שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

והם כדרכה ושלא כדרכה. ומה שהוא באשה קרוי שלא כדרכה, כגון אותה ביאה הוא שחייב עליה בזכר. ויהיה פירוש הפסוק את זכר לא תשכב באחת ממשכבי אשה, וממילא שמעינן לביאה שלא כדרכה באשה גם נקראת ביאה.

לפיכך הבא³⁹ על אחת מן העריות או שבעל ביאה אסורה כגון חייבי לאוין וחייבי עשה בין בא עליה כדרכה בין שלא כדרכה חייבים שניהם כרת או מלקות או מיתת בי"ד, ואם היא אשת איש נאסרה על בעלה בין שהיו שוכבין בין שהיו עומדים.

ועוד למדנו מבוועל נדה שנאמר בו (שם כ פסוק יח) את מקרה הערה שחייב על העראה כמו על ביאה גמורה, והוקשו כל העריות להדדי

לפיכך אפילו לא עשה בכל הנזכרים ביאה גמורה אלא העראה חייבים עליהם.

ועל אף שאין חיוב מלקות או מיתתה על הבעל בשוגג ואפילו חטאת אין על הבעל באונס, מכל מקום הרי זו ביאה האסורה, ולפיכך בת ישראל⁴⁰ שנבעלה לאדם שהיא אסורה לו איסור השוה לכל בין איסור לאו בין איסור עשה, וכל שכן אם נבעלה לחייבי כריתות ומיתות בית דין שאסורין משום ערוה הרי היא זונה שאסורה לכהן, ואין חילוק בין נבעלת באונס בין ברצון בין במזיד בין בשוגג בין כדרכה בין שלא כדרכה, ואפילו לא עשה בה אלא העראה פסלה.

³⁹ שו"ע ונו"כ שם כ א

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם ו ט וביאור הגר"א שם לב